

تحقیق هفته

شماره: 456

(از 22 الی 28 قوس 1403 هـ ش)

ورود قطار کالاهای تجاری از چین به افغانستان و ارزیابی اثرات اقتصادی و سیاسی آن

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- ورود قطار کالاهای تجاری از چین به افغانستان و ارزیابی اثرات اقتصادی و سیاسی آن 3
- پیشینه تاریخی روابط اقتصادی چین و افغانستان 3
- ابتکار حمل و نقل قطاری چین 4
- نتیجه گیری 7
- پیشنهادات 8
- منابع 8

Center for Strategic and Regional Studies (CSRS)

ورود قطار کالاهای تجاری از چین به افغانستان و ارزیابی اثرات اقتصادی و سیاسی آن

مقدمه

توسعه وسائل حمل و نقل در توسعه اقتصاد جهانی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. قطار یا ریل یک وسیله مهم و ایمن برای تجارت بین‌المللی محسوب می‌شود که نه تنها از نظر کاهش هزینه مفید است، بلکه از نظر صرفه جویی در زمان و ایمنی مواد نیز از نتایج بهتری برخوردار است. در این راستا، حمل و نقل کالاهای تجاری از طریق قطار میان چین و افغانستان گامی جدید و مهم برای تقویت روابط اقتصادی و تجاری دو کشور است. با روی کار آمدن دوباره امارت اسلامی در افغانستان، توسعه روابط اقتصادی، تجاری و سیاسی میان چین و افغانستان اثرات مهمی در زمینه‌های مختلف برای هر دو کشور داشته است. چین که اکنون به عنوان یک قدرت اقتصادی در جهان شناخته می‌شود، فرصت‌های مختلفی را برای افغانستان در زمینه‌های تجارت، ترانسپورت، تقویت روابط منطقه‌ای و تقویت جایگاه افغانستان در جامعه جهانی ایجاد کرده است. آغاز حمل و نقل کالا از طریق قطار در این مناطق به عنوان مرحله جدید و مهمی تلقی می‌شود که از طریق آن سطح همکاری‌های دو کشور افزایش می‌یابد.

اولین محموله کالاهای تجاری از چین به شهر مزارشریف گام بزرگی در توسعه بیشتر این همکاری است که فرصت‌های جدیدی را برای تقویت اقتصادی و روابط منطقه‌ای افغانستان ایجاد می‌کند. انتقال کالا به افغانستان بواسطه قطار از چین نه تنها یک فرصت مهم برای تجارت افغانستان است، بلکه نقش موثری در توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و روابط سیاسی خواهد داشت. با توسعه این راه‌های مواصلاتی، حمل و نقل کالاهای تجاری به افغانستان آسان و سودآور می‌شود که منافع زیادی برای توسعه اقتصادی کشور دارد. این همکاری تغییرات مثبتی را در توسعه و روابط منطقه‌ای افغانستان در کل ایجاد خواهد کرد.

توسعه روابط تجاری با چین علاوه بر ایجاد فرصت‌های جدید برای همکاری با بازارهای بین‌المللی برای افغانستان، زمینه مناسبی برای تقویت روابط تجاری و سیاسی با این کشور نیز فراهم می‌کند. در این تحلیل، روند رسیدن کالاهای تجاری به مزارشریف بواسطه قطار از چین و تأثیرات این پروسه بر توسعه روابط اقتصادی و سیاسی مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

پیشینه تاریخی روابط اقتصادی چین و افغانستان

روابط اقتصادی چین و افغانستان دارای پیشینه تاریخی طولانی است که به شهرت جاده ابریشم بر می‌گردد. جاده ابریشم از زمان‌های قدیم به عنوان پل اصلی تبادلات اقتصادی و فرهنگی بین آسیا، اروپا و خاورمیانه مطرح بوده و یک ابزار مهم برای توسعه روابط تجاری بین چین و افغانستان بوده است. از این طریق محصولات چینی مانند ابریشم، کاغذ و سایر کالاها به افغانستان وارد شده و سنگ‌های قیمتی، میوه‌های خشک و سایر کالاهای تجاری از افغانستان به چین صادر می‌شد. در تاریخ معاصر، روابط اقتصادی

چین و افغانستان در اواخر قرن بیستم به طور قابل توجهی تغییر کرده و منافع استراتژیک جدید چین در افغانستان برای توسعه همکاری‌های تجاری و اقتصادی دوجانبه مهم پنداشته شده است. به ویژه، در پایان دهه 1990، زمانی که اقتصاد چین به سمت جهانی شدن پیش رفت، چین شروع به تمرکز بر بهره برداری از منابع طبیعی و اهمیت جغرافیایی افغانستان کرد.

از سال 2013، ابتکار چین "یک کمربند، یک جاده (One Belt and Road Initiative)" ابتکار جدیدی برای اتصال و همکاری جهانی ایجاد کرده است.¹ افغانستان که به لحاظ استراتژیک بین آسیای مرکزی و جنوب آسیا قرار دارد، برای این ابتکار اهمیت ویژه‌ای دارد. این ابتکار وسیله‌ای برای چین است تا فعالیت‌های خود را برای گسترش همکاری‌های منطقه‌ای، توسعه اقتصادی و نفوذ بین‌المللی افزایش دهد و افغانستان را مستقیماً بخشی از یک پیوند تجاری و ترانزیتی جدید منطقه‌ای قرار دهد.

به ویژه سرمایه‌گذاری چین در زیرساخت‌های اقتصادی افغانستان مانند پروژه معدن مس عینک، نمونه بارز این رابطه است که این پروژه در 26 جولای 2024 توسط مقامات عالی رتبه امارات اسلامی، دیپلمات‌ها و تجار چینی افتتاح شده و برای اولین بار سرک سازی در این منطقه روی دست گرفته شد.² چین تلاش می‌کند تا از منابع طبیعی افغانستان بهره برداری کند و این کشور را به بازار عمده محصولات صنعتی خود تبدیل کند.

آغاز حمل و نقل کالاهای تجاری بین چین و افغانستان از طریق قطار، تحول جدیدی در تاریخ این روابط است. این پروژه نه تنها روابط تجاری و اقتصادی دو کشور را تقویت می‌کند، بلکه راه‌های جدیدی را برای همکاری‌های منطقه‌ای، تسهیلات ترانزیتی و توسعه اقتصادی باز می‌کند.

ابتکار حمل و نقل قطاری چین

چین به منظور گسترش قدرت اقتصادی خود و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای، ابتکار عمل حمل و نقل از طریق قطار را آغاز کرده است. این ابتکار که حمل و نقل کالا به افغانستان از طریق آسیای مرکزی را تسهیل می‌کند، فرصت جدیدی برای روابط اقتصادی منطقه تلقی می‌شود.

بر اساس این ابتکار، کالاهای تجاری چین مستقیماً از طریق قزاقستان و ازبکستان به مزارشریف می‌رسد و اولین محموله در 23 نوامبر سال جاری پس از عبور از قزاقستان و ازبکستان وارد افغانستان شد.³ این ابتکار برای افغانستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا افغانستان به دلیل موقعیت جغرافیایی خود نقش استراتژیک زیرساخت‌های ترانزیتی بین آسیای مرکزی و جنوبی را ایفا می‌کند. این ابتکار نه تنها حجم تجارت بین چین و افغانستان را افزایش می‌دهد، بلکه راه را برای گسترش روابط تجاری افغانستان با دیگر کشورها باز می‌کند.

حمل و نقل کالا بواسطه قطار از جمله پروژه‌های مهمی است که به واسطه آن تغییرات قابل توجهی از نظر زمان، هزینه و امنیت کالاهای تجاری ایجاد می‌شود. علاوه بر این، افغانستان می‌تواند از این ابتکار برای

صادرات خود و افزایش دسترسی به بازارهای منطقه‌ای بهره مند شود. این پروژه نه تنها گام بزرگی برای توسعه اقتصادی است، بلکه می‌تواند نقشی حیاتی در تقویت همکاری‌های منطقه‌ای و روابط سیاسی داشته باشد. موفقیت این ابتکار فرصت‌های جدیدی را برای افغانستان برای ثبات اقتصادی و افزایش روابط تجاری بین کشورهای منطقه فراهم می‌کند.

حمل و نقل کالا از طریق قطار بین چین و افغانستان یک ابتکار اقتصادی جدید و مهم است که هدف آن ارتقای توسعه تجارت و همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای بین دو کشور است. جزئیات اصلی و جنبه‌های فنی این طرح به شرح زیر می‌باشد:

1. **مسیر قطار:** این مسیر از شهر صنعتی کاشغر چین شروع و از طریق قزاقستان و ازبکستان به مزار شریف افغانستان می‌رسد. این مسیر از چندین مرکز مهم اقتصادی و تجاری آسیای میانه می‌گذرد که مفهوم استراتژیک خاص اتصال افغانستان به شبکه‌های تجارت بین‌المللی را دارد.

2. **نحوه ارسال کالا:** در این طرح حمل و نقل کالا با کمک امکانات لجستیکی انجام می‌شود. کالا در کانتینرهای مخصوص حمل می‌شود که تحویل ایمن و سریع مطابق با شرایط استاندارد بین‌المللی را تضمین می‌کند. اولین محموله از چین در 55 کانتینر بارگیری شد و حدود 20 روز طول کشید تا به مزار شریف افغانستان برسد.⁴ در بدو ورود هیئتی متشکل از نورالدین عزیززی وزیر صنعت و تجارت امارت اسلامی افغانستان و معاون والی این ولایت و رییس تجارت و سرمایه‌گذاری و دیگر مقامات امارتی به مزار شریف سفر ای‌ای کرده و از این دستاورد طی جلسه تجلیل به عمل آوردند.⁵

3. **اهداف این طرح:** این ابتکار مبتنی بر قطار اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- توسعه روابط تجاری و اقتصادی.

- تسهیل ترانزیت و تدارکات.

- ایجاد فرصت جدید برای رشد صادرات و واردات افغانستان.

- تقویت یکپارچگی و همکاری اقتصادی منطقه‌ای.

- تسهیل برای بازرگانان از نظر زمان و هزینه.

ارزیابی تاثیر اقتصادی: طرح حمل و نقل کالاها بواسطه قطار از چین فرصت‌های قابل توجهی را برای رشد و توسعه اقتصادی در افغانستان ایجاد می‌کند. این ابتکار نه تنها تجارت و حمل و نقل را تسهیل می‌کند، بلکه تأثیر مثبتی در تقویت وضعیت اقتصادی کشور دارد. می‌توان تأثیرات اقتصادی این طرح را به شرح زیر برجسته کرد:

1. **هزینه‌های کمتر:** قطار نسبت به سایر روش‌های حمل و نقل مانند کامیون‌ها و دهلیزهای هوایی که هزینه‌های بالاتری دارند، مزایای اقتصادی قابل توجهی را دارا می‌باشد:

- هزینه‌های حمل و نقل کالا کاهش یافته و در نتیجه هزینه‌های صادرات و واردات نیز کاهش می‌یابد.

- کاهش هزینه بازرگانان افغان را تشویق می‌کند تا محصولات خود را با قیمت‌های ارزان تر به بازار عرضه کنند و همچنین با قیمت‌های مناسب وارد کنند.
 - هزینه‌های کمتر منجر به رشد اقتصادی و ثبات قیمت‌ها می‌شود.
- 2. افزایش صادرات و واردات:** حمل و نقل سریع و آسان کالا از طریق قطار، فرصت‌های زیر را برای افغانستان از نظر صادرات و واردات ایجاد می‌کند.
- افغانستان می‌تواند صادرات خود را به چین و کشورهای آسیای مرکزی برساند. بر این اساس مسیر رشد اقتصادی جدید برای افغانستان باز خواهد شد.
 - افزایش واردات همچنین افغانستان را برای دسترسی به محصولات با کیفیت بالا که پاسخگوی نیاز مصرف کنندگان در بازار داخلی است آماده خواهد کرد.
 - موقعیت افغانستان در ترانزیت آسیای جنوبی و آسیای مرکزی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است که بر اساس این ابتکار، فرصت توسعه روابط اقتصادی با کشورهای منطقه فراهم خواهد شد.
- 3. توسعه تجارت:** نوآوری حمل و نقل توسط قطار از چین تغییرات قابل توجهی را در تجارت ایجاد می‌کند که می‌توان به صورت زیر اشاره کرد:
- این ابتکار امکان حمل و نقل سریع و ایمن را فراهم می‌کند تا تجارت به راحتی انجام شود و بر اساس این ابتکار، افغانستان می‌تواند کالاهای تجاری خود را به راحتی و ارزان به چین صادر کند که افغانستان نیز در مراسم افتتاحیه به همین موضوع اشاره کرد.⁶
 - با توجه به این ابتکار، افزایش قراردادهای تجاری و توسعه روابط بین چین، افغانستان و سایر کشورهای آسیایی نیز فراهم خواهد شد.
 - این ابتکار فرصت‌هایی را برای افغانستان برای افزایش صادرات و تنوع بخشیدن به واردات فراهم می‌کند که نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشور دارد.
- 4. توسعه زیرساخت‌های اقتصادی:** با تطبیق این ابتکار، افغانستان نیاز به تقویت زیرساخت‌های خود به ویژه سیستم‌های حمل و نقل و لجستیک دارد. این اقدام از یک سو فرصتی برای سرمایه‌گذاری فراهم می‌کند که نتیجه آن افزایش فعالیت‌های اقتصادی و فرصت‌های شغلی خواهد بود و از سوی دیگر در تطبیق این ابتکار، دولت و سرمایه‌گذاران افغانستان پروژه‌های زیربنایی لازم را برای حمل و نقل ایمن و سریع کالا اجرا نمایند که با این کار توسعه اقتصادی و سطح اشتغال افزایش می‌یابد.
- 5. توسعه همکاری‌های منطقه‌ای:** تسهیلات تجاری بین چین و افغانستان از طریق قطار فرصت‌هایی را برای توسعه همکاری‌های منطقه‌ای فراهم می‌کند. از طریق این ابتکار، افغانستان می‌تواند نقش ترانزیتی خود را تقویت کرده و در ایجاد روابط اقتصادی بین سایر کشورها نقش خوبی ایفا کند که به همین دلیل فرصت گسترش همکاری‌ها بین کشورهای منطقه فراهم شده و افغانستان در خور توجه همه کشورهای منطقه قرار خواهد گرفت.

ارزیابی تاثیر سیاسی: طرح حمل و نقل کالا بواسطه قطار از چین نه تنها برای وضعیت اقتصادی مفید است، بلکه نقش مهمی در تقویت جنبه سیاسی افغانستان ایفا می کند. این ابتکار نقش مهمی در توسعه روابط چین و افغانستان و تقویت روابط سیاسی منطقه ای دارد. ذکر عوامل زیر در تقویت نفوذ سیاسی مهم است که به آن اشاره می شود:

1. تقویت روابط میان چین و افغانستان: از یک سو، ابتکار حمل و نقل قطار گام مهمی برای توسعه روابط تجاری و سیاسی بین چین و افغانستان است. از طریق این ابتکار، چین نه تنها خود را به عنوان یک شریک تجاری بزرگ، بلکه به عنوان یک شریک سیاسی و استراتژیک در افغانستان معرفی می کند. از سوی دیگر، چین نقش مهمی در توسعه افغانستان دارد. این ابتکار نه تنها باعث ایجاد فضای اعتماد میان چین و افغانستان می شود، بلکه فرصتی برای تقویت همکاری های استراتژیک و روابط دوجانبه بین دو کشور را فراهم می کند.

2. تقویت روابط سیاسی با سایر کشورهای منطقه: ابتکار چین برای انتقال کالا بر پایه قطار نقش موثری در توسعه روابط منطقه ای افغانستان دارد. این طرح با بهره گیری از موقعیت ترانزیتی افغانستان، فرصت هایی را برای توسعه روابط و همکاری با سایر کشورهای منطقه فراهم می کند. از طریق این ابتکار، موقعیت افغانستان به یک نقطه ترانزیتی مفید برای چین، پاکستان، ایران و سایر کشورهای آسیایی تبدیل می شود که تغییرات قابل توجهی را در شکل گیری روابط سیاسی منطقه ای به همراه دارد. توسعه روابط تجاری افغانستان و تقویت همکاری های منطقه ای گام مثبتی به سوی امنیت و ثبات سیاسی منطقه است. چین از طریق این ابتکار سعی در بهبود روابط سیاسی بین کشورهای منطقه دارد.

3. تقویت جایگاه بین المللی افغانستان: با کمک این ابتکار، افغانستان می تواند به موقعیت سیاسی خود بعد جدیدی ببخشد و جایگاه خود را در صحنه بین المللی تقویت کند. زیرا توسعه همکاری های اقتصادی و ترانزیتی با چین تاثیر مثبتی بر موقعیت سیاسی افغانستان دارد. علاوه بر این، این ابتکار برای توسعه روابط بین المللی افغانستان نیز مفید است و افغانستان در خور توجه سایر کشورهای منطقه ای و بین المللی قرار می گیرد و تلاش می کند تا روابط را با آنها تقویت کند.

4- وابستگی افغانستان از نظر واردات به پاکستان در حال کاهش است: پاکستان همواره از مسیرهای ترانزیتی خود علیه افغانستان به عنوان ابزار فشار استفاده کرده است. چنین مسیرهایی می تواند به افغانستان این فرصت را بدهد که به جای پاکستان یک مسیر جایگزین داشته باشد و نیازهای تجاری خود را برطرف کند. بنابراین حمل و نقل کالا از چین به افغانستان از طریق قطار وابستگی افغانستان به پاکستان را در بخش تجارت کاهش می دهد و در آینده این کشور نمی تواند از مسیرهای ترانزیتی خود به عنوان ابزار فشار استفاده کند.

نتیجه گیری

در این مقاله، ابتکار حمل و نقل باری مبتنی بر قطار از چین به تفصیل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که یک فرصت بزرگ اقتصادی و سیاسی برای افغانستان است. از طریق این ابتکار، افغانستان روابط تجاری و سیاسی خود را با چین و سایر کشورهای منطقه تقویت می‌کند. در نتیجه کاهش هزینه‌ها در اقتصاد، افزایش واردات و صادرات و توسعه روابط اقتصادی منطقه‌ای از مزایای اصلی این طرح است. این ابتکار همچنین تأثیرات مثبتی در بعد سیاسی، توسعه روابط میان چین و افغانستان را ایجاد می‌کند. افزایش همکاری‌ها با کشورهای منطقه و بعد جدید دادن به موقعیت سیاسی بین‌المللی افغانستان و علاوه بر آن، این ابتکار نقش مهمی در توسعه امنیتی و اقتصادی منطقه دارد.

پیشنهادات

با توجه به موارد فوق پیشنهادات ذیل مطرح می‌گردد:

- 1. توسعه شبکه قطاری:** توسعه شبکه قطار یا خط آهن و افزایش امکانات لجستیکی را باید شرط اصلی موفقیت این طرح دانست. افغانستان باید با استفاده از موقعیت ترانزیتی خود برای گسترش شبکه قطار در این کشور تلاش کند.
- 2. افزایش همکاری با کشورهای منطقه:** چین و افغانستان باید از طریق این طرح همکاری خود را با کشورهای منطقه افزایش دهند. افغانستان باید بازارهای جدیدی را برای صادرات خود در کشورهای دیگر بیابد که راه را برای توسعه روابط تجاری باز می‌کند.
- 3. افزایش تحقیقات در مورد ارزیابی مزایا و چالش‌ها:** برای انجام تحقیقات عمیق در مورد اثرات اقتصادی و سیاسی حمل و نقل کالا از طریق قطار در کل منطقه، باید تحقیقات و تحلیل‌های مستمر برای پاسخگویی به فرصت‌ها و موانع جدید مرتبط با این ابتکار انجام شود.
- 4. رفع موانع فنی و لجستیکی:** در اجرای طرح حمل و نقل کالا از طریق قطار باید بر حل مشکلات فنی و لجستیکی تمرکز شود. این مشکلات مربوط به احداث مسیرهای حمل و نقل سریع، حمل و نقل ایمن کالا و توسعه شبکه فعلی است.
- 5. تقویت بیشتر روابط چین و افغانستان:** نه تنها روابط اقتصادی، بلکه روابط سیاسی بین چین و افغانستان نیز باید تقویت شود. افزایش همکاری‌های استراتژیک بین دو کشور بر اساس منافع متقابل گام مهمی برای توسعه افغانستان به شمار می‌رود.

منابع

¹ Belt and Road Initiative, world bank, published date: March 29/2018, available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative>

² China in Eurasia Briefing: Is China Finally Ready to Cash in on Afghanistan's Resources, Radio Free Europe Radio liberty, published date: July 31, 2024, access link: China in Eurasia Briefing: Is China Finally Ready to Cash in on Afghanistan's Resources? (rferl.org)

³ Freight Train Arrives In Afghanistan From China As Beijing Looks To Increase Ties, Radio Azadi, published date: November 24, 2024, available at: <https://www.rferl.org/a/china-afghanistan-freight-train-link-taliban/33214113.html>

⁴ China resumes direct rail freight service to Afghanistan, Railfreight.com, publish date: 05-11-2024, available at: <https://www.railfreight.com/beltandroad/2024/11/05/china-resumes-direct-rail-freight-service-to-afghanistan/?gdpr=accept>

⁵ The First Direct Shipment from China to Afghanistan Arrives, ministry of Industry and commers, published date: Nov 23 202, available at: <https://www.moci.gov.af/index.php/en/first-direct-shipment-china-afghanistan-arrives>

⁶ First freight train from China arrives at Afghanistan's Hairatan dry port, published date: 27 November/2024, available at: <https://daryo.uz/en/2024/11/27/first-freight-train-from-china-arrives-at-afghanistans-hairatan-dry-port>

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش های دقیق و بی طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنامندی پالیسی ها در افغانستان و منطقه فعالیت می کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrsaf.org

وب سایت: www.csrsaf.org

 : +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

www.csrsaf.org

info@csrsaf.org